יוצא לאור לפרשת ויצא ה'תשפ"ז
(מספר 7)

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים"

770 איסטערן פארקווי — ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתים לבריאה

הי' תהא שנת נפלאות בכל

שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לעילוי נשמת

הוו"ח ר' **יעקב הלוי** ב"ר **פישל הלוי** ע"ה **אייזיק**

נפטר ביום י"ג כסלו ה'תשס"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

* * *

לעילוי נשמת

בן דודי הרה"ת ר' **יוסף יצחק** ע"ה **קייזען**

בן הרה"ח הרה"ת ר' **שלמה שניאור זלמן** ע"ה **קייזען**

נפטר בדמי ימיו, בן מ"ד שנה, ביום י"ב כסלו ה'תשנ"ט

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בן דודו

הרה"ת ר' **יוסף יצחק הלוי** וזוגתו מרת **גיטל רחל** שיחיו **שגלוב**

הי' שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!!
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
http://www.torah4blind.org
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

מפתח ותוכן

פרשת ויצא

א. בית המקדש השלישי נקרא בית והשייכות ליעקב..... 3
"לא כאברהם שכתוב בו הר . . אלא כיעקב שקראו בית" (פסחים פח, א); ביאור הפסוק (ישעי' ב, ג) "והלכו עמים ואמרו גו' אל בית אלקי יעקב גו' כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"

ב. העבודה בגלות - תחילת העלי' דהגאולה..... 15
"ויצא יעקב גו' חרנה" - אופן עבודת "יפוצו מעינותיך חוצה" - שבהתחלת הפעולה מתחילה כבר העלי' ד"ויעקב הלך לדרכו", "ושבתי בשלום אל בית אבי"

ג. לפקוח את העיניים ולראות את הגאולה 21
ההוראה לפועל בזמנינו שכבר נגמר בירור הכל ולא נשאר אלא **לפקוח את העיניים**

הוספה / בשורת הגאולה

ד. משיחות ש"פ ויצא, ז' כסלו ה'תנש"א 24
גם ברגעי הגלות האחרונים ישראל הם במנוחה ושלום כי "הגיע זמן גאולתכם"

ה. משיחות ש"פ ויצא, ט' כסלו ה'תשנ"ב 25
ענין שהזמן גרמא - הגאולה; כבר סיימו כל הענינים וצריכים רק לקבל פני משיח בפועל ממש; מען האָלט שוין בא דער גאולה ממש; הגוף הגשמי וגשמיות העולם כבר נתברר ונזדכך לגמרי, והוא כלי מוכן לכל האורות וענינים רוחניים, כולל ובעיקר אורו של משיח; הדבר היחידי שחסר הוא לפקוח את העינים כדבעי ולראות איך שהכל מוכן כבר להגאולה; כבר ישנו ה"שולחן ערוך" עם הליתן ושור הבר ויין המשומר ויושבים כבר אצל "שולחן אביהם" יחד עם משיח צדקנו; לימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות, וקיום הוראות רבותינו נשיאינו, כולל המנהג ישראל דזמננו - לימוד עניני גאולה ומשיח

Reprinted with permission of:
"Vaad L'Hafotzas Sichos"
by:
Moshiach Awareness Center,
a Project of:
Enlightenment For The Blind, Inc.
602 North Orange Drive.
Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095
Fax: (323) 934-7092
http://www.torah4blind.org
e-mail: yys@torah4blind.org
Rabbi Yosef Y. Shagalov,
Executive Director
Printed in the U.S.A.

הרי מובן, שעתה נמצאים כבר במצב בו הגוף הגשמי ואפילו גשמיות העולם כבר נתבררו ונזדככו לגמרי, והרי הם "כלי" מוכן לכל האורות והענינים הרוחניים, כולל ובעיקר – אורו[2] של משיח צדקנו, אור הגאולה האמיתית והשלימה.

. . . **והדבר היחיד שחסר הוא – שיהודי יפקח את עיניו כדבעי, ויראה איך הכל כבר מוכן לגאולה!** יש כבר את ה"שולחן ערוך", יש כבר את הליתן ושור הבר ויין המשומר[3], ויהודים כבר יושבים סביב השולחן – "שולחן אביהם"[4] (מלך מלכי המלכים הקב"ה), יחד עם משיח צדקנו (כפי שכתוב בספרים[5] שבכל דור ודור ישנו "א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח"), ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר; ולאחרי ארבעים שנה מאז הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר יש כבר גם "לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"[6];

כעת צריך רק להיות, שיפתחו את ה"לב לדעת", ויפקחו את ה"עינים לראות", ויפתחו את ה"אזנים לשמוע", ועד"ז – לנצל את כל רמ"ח האברים ושס"ה הגידים הגשמיים – נוסף על לימוד התורה וקיום המצוות בכלל (רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח אברים[7] ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידים[8]) – ללימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות וקיום הוראות רבותינו נשיאינו, כולל – ללמוד בעניני הגאולה, באופן שזה יפתח את הלב והעינים והאזנים – ושיבינו, יראו וירגישו בפשטות ממש בגשמיות העולם – את הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, וללמוד תורתו של משיח (פנימיות התורה) באופן של ראי', שכל זה כבר ישנו מן המוכן, צריך רק לפקוח את העינים ואז יראו זאת!

. . . גם מנהג ישראל אשר הולך ומתפשט בזמננו זה ללמוד עניני גאולה ועניני משיח, כדי להתכונן ולהכין אחרים עוד יותר להגילוי של הגאולה האמיתית והשלימה, כנ"ל.

כנגד רמ"ח אברים[7] ושס"ה מל"ת כנגד שס"ה גידים[8]) – אויף לימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות וקיום הוראות רבותינו נשיאינו, כולל – לערנען וועגן עניני גאולה, אין אַן אופן אַז דאָס זאָל אויפעפענען דעם לב ועינים ואזנים – מ'זאָל פאַרשטיין, זען און הערן בפשטות ממש אין גשמיות העולם – די גאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, און לערנען תורתו של משיח (פנימיות התורה) באופן של ראי', וואָס דאָס אַלץ איז שוין דאָ מן המוכן, מ'דאַרף נאָר אויפעפענען די אויגן וועט מען עס זען!

. . . אויך דעם מנהג ישראל וואָס איז הולך ומתפשט בזמננו זה – צו לערנען עניני גאולה ועניני משיח, בכדי זיך און אַנדערע נאָכצומער צוגרייטן צו דעם גילוי פון דער גאולה האמיתית והשלימה, כנ"ל.

(משיחות ש"פ ויצא, ט' כסלו תשנ"ב)

◈ ◈ ◈

הענין שהזמן גרמא בדורנו זה ובזמננו זה – הגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו, כפי שדובר פעמים רבות לאחרונה, שעתה כבר סיימו את כל הענינים וצריך רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש.

. . . על אחת כמה וכמה בדורנו זה ובזמננו זה – שע"פ סימני חז"ל (במסכת סנהדרין, במדרשים ובכ"מ) נמצאים כבר בשלב הגאולה ממש,

וכמדובר כמה פעמים לאחרונה, שלאחר הריבוי המופלג של מעשינו ועבודתינו במשך כל הדורות, ובפרט לאחר עבודתם של רבותינו נשיאינו . . עד לעבודתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – כבר סיימו את כל הבירורים,

כולל גם הבירור של „עשו הוא אדום"[1] . . הרי עשו כבר נתברר לגמרי, כפי שרואים זאת גם בהנהגה בזמן הזה (בגלות אדום) של אוה"ע המתייחסים ל„עשו הוא אדום", בדרך מלכות של חסד (והנהגה זו מתפשטת גם בעוד מדינות, כפי שראו ורואים בפרט לאחרונה) –

7) מכות כג, סע"ב.

8) זח"א קע, ב.

ויצא

בית המקדש השלישי נקרא בית והשייכות ליעקב

א. בשייכות לפסוק (בפרשתנו)[1] „ויקרא את שם המקום ההוא (מקום המקדש) בית א־ל", איתא בגמרא[2]: „לא כאברהם שכתוב בו הר שנאמר[3] אשר יאמר היום בהר ה' יראה ולא כיצחק שכתוב בו שדה שנאמר[4] ויצא יצחק לשוח בשדה אלא כיעקב שקראו בית שנאמר ויקרא את שם המקום ההוא[5] בית א־ל"[6] – ולכן נאמר בישעי'[7] „בית אלקי יעקב" ולא „אלקי אברהם" או „אלקי יצחק"[8] (וכדלקמן).

במפרשים[9] מבואר ששלושת השמות „הר", „שדה" ו„בית" מציינים את שלושת בתי המקדש, ולכן דוקא המקדש השלישי נקרא „בית" המורה על „מקום מיושב" קבוע (לא „הר" ו„שדה"), כיון שבזה מתבטא החידוש והמעלה דביהמ"ק השלישי, שרק הוא יהי' בנין קבוע ונצחי, דלא כבית ראשון ובית שני שנחרבו.

וזהו גם הטעם שדוקא „יעקב קראו בית", כיון ש„נחלת יעקב" היא „נחלה בלי מצרים"[10], כמ"ש לפנ"ז בפרשה*[10]: „ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה".

אלא שצריך להבין: מאחר שדוקא „יעקב קראו בית", הרי, לכאורה, הי' על הענין ד„בית" (מקום מיושב וקבוע) להתבטא בהנהגה וסדר החיים[11] של יעקב אבינו (ובפרט – בערך לאברהם ויצחק – שקראו „הר" ו„שדה") – ובפועל הרי אדרבה, דוקא אצל יעקב מצינו היפך ההתיישבות והקביעות (ובפרט – בערך לאברהם ויצחק, שחלק גדול משנותיהם חיו במנוחה ובקביעות, במקום אחד), שהרי יעקב הי' כל ימיו באופן של „גר בארץ",

משיחות ליל ויום שמח"ת תשל"ו. נדפס בלקו"ש חט"ו ע' 231 ואילך. תרגום מאידית.

1) כח, יט.

2) פסחים פח, א.

3) וירא כב, יד.

4) חיי שרה כד, סג.

5) כ"ה בגמרא לפנינו. אבל בע"י „ויקרא למקום א־ל בית א־ל" – הכ' דוישלח (לה, ז).

6) ובמדרש תהלים מזמור פא (יצחק קראו שדה שנאמר כו' כריח שדה) יעקב קרא אותו פלטין שנאמר (פרשתנו כח, יז) „אין זה כי אם בית אלקים" (ועד"ז הוא בילקוט ישע' רמז שצא (לענין יעקב)). וכן מוכח מספרי ברכה (לג, יב) וב"ר (פס"ט, ז): כי אם בית אלקים בנוי ומשוכלל לעת"ל (משא"כ באברהם ויצחק שלא נרמז בשם בית בספרי שם וב"ר פנ"ו, יו"ד. ספס"ח).

7) ב, ג (דרז"ל זו הובאה בפרש"י שם). ובע"י הוא עה"כ דמיכה (ד, ב) והלכו גוים גו' ואל בית אלקי יעקב גו'.

8) בגמ': „ולא אלקי אברהם ויצחק אלא כו'". ובע"י: „אלקי אברהם אלקי יצחק לא נאמר אלא אלקי יעקב לא כו'".

9) ראה חדא"ג מהרש"א ועיון יעקב לפסחים שם. צרור המור בפרשתנו. ובארוכה – אלשיך בפרשתנו. ולתהלים מזמור כד.

10) שבת קיח, ב.

*10) כח, יד.

11) ע"ד מש"נ (במקדש הא') שאמר דוד (דה"א כב, ז־יו"ד): אני הי' עם לבבי לבנות בית גו' ויהי עלי דבר הוי' לאמר גו' הנה בן נולד לך הוא יהי' איש מנוחה גו' הוא יבנה בית לשמי גו'.

„רעים היו ימי שני חיי"[12] – בתחילה היתה בריחתו מעשו כמסופר בתחילת פרשתנו: „ויצא יעקב מבאר שבע", לאחר מכן היותו בחרן „(עם לבן) גרתי", ואח"כ כאשר סוף סוף „ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף"[13], עד שנאמר שויחי יעקב הי' רק בשבע עשרה השנים (וגם הם – היו) במצרים*[13].

ב. ויובן בהקדים הביאור בפסוק הנ"ל בישעי'[14] (שעליו מוסבים דברי הגמרא) „והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו וגו'", שלכאורה אינו מובן: אמנם בפסוק מדובר אודות בית המקדש השלישי[15], שנקרא „בית", כנ"ל – אך מה נוגעת הדגשה זו (שזהו „בית אלקי יעקב") לתוכן הכתוב „והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' גו' ויורנו מדרכיו וגו'"?

גם צריך להבין מה שהפסוק הנ"ל („והלכו עמים גו' לכו ונעלה גו'") סיים ב„כי" – נתינת טעם: „כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"[16]: א) פשטות אין כוונת הפסוק לומר שהעמים יבואו „אל בית אלקי יעקב" בכדי להתגייר וללמוד תורה ודבר ה' (כפי שמובן גם מההמשך בכתוב שלאח"ז[17]) – א"כ יצד „מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" הוא סיבה וטעם ל„לכו ונעלה גו'"?

ב) מהו כפל הלשון „מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", שלכאורה יש להם אותה כוונה ותוכן; וכמו כן גם הכפל שלפנ"ז „ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו"?

הגם שבפשטות, חוזר הכתוב על הדברים לחיזוק והדגשה, אלא שליופי המליצה הוא משנה את הלשון: „ירושלים" במקום „ציון", ו„תורה" במקום „ודבר ה'", ועד"ז ב„ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו" – וכמבואר במפרשי התנ"ך בכ"מ –

אבל לאידך גיסא, הרי בתורה, ובפרט בתושב"כ, הכל הוא בתכלית הדיוק, ועד שלומדים כמה הלכות מיתור או שינוי לשון בתורה, ואפילו בפשוטו של מקרא, ואפילו בשירה – מפרש רש"י[18] את כפל הלשונות וכו' –

ועד"ז כאן, אין זה כפל לשון באותו תוכן ממש, אלא מדובר אודות שני ענינים: א) ויורנו מדרכיו ב) ונלכה באורחותיו, וכמו"כ גם בטעם ע"ז: א) מציון תצא תורה ב) ודבר ה' מירושלים, וכדלקמן.

ג. החילוק בין „תורה" ו„דבר ה'": הגמרא[19] אומרת „דבר ה' זו הלכה" – דבר הלכה ברורה; משא"כ „תורה"

---

12) ויגש מז, ט ובפרש"י. ולהעיר מפרש"י לך טו, יג (ד"ה בארץ).

13) פרש"י וישב לז, ב.

*13) סדר אלי' רבה פ"ה. וראה בעה"ט עה"פ.

14) ביאור הכתוב ע"ד הקבלה והחסידות, ראה אוה"ת ישעי' שם. וש"נ.

15) ראה מפרשי הכתובים שם.

16) ברד"ק שם: זה דברי הנביא לא דברי העמים. ובמהר"י קרא: שזהו דברי העמים.

17) ושפט בין הגוים גו' וכתתו חרבותם גו'. וראה ראב"ע למיכה שם.

18) שירת הים – בפ' בשלח. ובכ"מ.

19) שבת קלח, ב (ולהעיר מפרש"י שם). וראה שם לקמן „דבר ה' ולא ימצאו" – „שלא ימצאו הלכה ברורה כו'".

שוין פאַרענדיקט אַלע בירורים,

כולל אויך – דעם בירור פון „עשו הוא אדום"[1] . . איז עשו שוין אינגאַנצן נתברר געווָארן, ווי מ'זעט עס אויך אין דער הנהגה בזמן הזה (בגלות אדום) פון די אוה"ע ווָאס שטאַמען פון „עשו הוא אדום", בדרך מלכות של חסד (און אַזוי ווערט נתפשט די הנהגה אין נאָך מדינות, ווי מ'האָט געזען און מ'זעט בפרט לאחרונה) –

איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז איצטער האַלט מען שוין באַ דעם מצב אַז דער גוף הגשמי און אפילו גשמיות העולם איז שוין אינגאַנצן נתברר ונזדכך געווָארן, און איז אַ „כלי" מוכן אויף אַלע אורות ועניני רוחניים, כולל ובעיקר – אורו[2] של משיח צדקנו, אור הגאולה האמיתית והשלימה,

. . . און די איינציקע זאַך ווָאס פעלט איז – אַז אַ איד זאָל אויפענענען זיינע אויגן כדבעי, וועט ער זען ווי אַלץ איז שוין גרייט צו דער גאולה! מ'האָט שוין דעם „שולחן ערוך", מ'האָט שוין דעם לויתן ושור הבר ויין המשומר[3], און אידן זיצן שוין באַם טיש – „שולחן אביהם"[4] (מלך מלכי המלכים הקב"ה), צוזאַמען מיט משיח צדקנו (ווי עס שטייט אין ספרים[5] אַז בכל דור איז דאָ „א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח"), ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, און נאָך ארבעים שנה פון הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט מען שוין אויך „לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"[6];

איצטער דאַרף נאָר זיין, כאמור, אַז מ'זאָל אויפעפענען דעם „לב לדעת" און אויפעפענען די „עינים לראות" און אויפעפענען די „אזנים לשמוע", און עד"ז – אויסנוצן אַלע רמ"ח אברים און שס"ה גידים הגשמיים – נוסף אויף לימוד התורה וקיום המצוות בכלל (רמ"ח מ"ע

---

1) וישלח לו, א.

2) זח"ג לד, ב. הובא ונת' בלקוטי לוי"צ לזח"ג ע' ריט ואילך.

3) ראה ברכות לד, ב. ב"ב עה, א. ויק"ר פי"ג, ג. ועוד.

4) ברכות ג, סע"א.

5) פי' הברטנורא למגילת רות. וראה גם שו"ת חת"ס חו"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח). וראה שד"ח פאת השדה מע' האל"ף כלל ע'. ועוד.

6) תבוא כט, ג.

הוספה
בשורת הגאולה

ז.

„ובאותו[1] הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה" . . ומעין זה גם ברגעי הגלות האחרונים – שגם כאשר „מלכיות מתגרות כו'", „מלך פרס מתגרה במלך ערבי . . וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים", נמצאים בנ"י במעמד ומצב של מנוחה ושלום, כיון שהקב"ה אומר להם „בני אל תתייראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . הגיע זמן גאולתכם", ו„מלך המשיח" – גואלן של ישראל – „עומד על גג בית המקדש . . ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם"[2].

(משיחות ש"פ ויצא, ז' כסלו תנש"א)

1) רמב"ם בסיום וחותם ספרו „משנה תורה".
2) יל"ש ישעי' רמז תצט.

ב.

דעם ענין שהזמן גרמא בדורנו זה ובזמננו זה – די גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ווי געראדט מערערע מאָל לאחרונה, אַז איצט האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע ענינים און מ'דאַרף נאָר מקבל זיין פני משיח צדקנו בפועל ממש.

. . . על אחת כמה וכמה בדורנו זה ובזמננו זה – וואָס לויט די סימנים אין חז"ל (אין מס' סנהדרין, אין מדרשים ובכ"מ) האַלט מען שוין באַ דער גאולה ממש,

וכמדובר כמ"פ לאחרונה, אַז נאָך דעם ריבוי מופלג פון מעשינו ועבודתינו במשך כל הדורות, ובפרט נאָך דער עבודה פון רבותינו נשיאינו . . ביז די עבודה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – האָט מען

(ובפרט כאשר היא באה ביחס ל„דבר ה'") כוללת גם עניני שקו"ט[20], קס"ד שנפרכו וכו'[21].

ובפרטיות יותר:

מצינו בנוגע למנהגים, שהתורה אומרת שנוהגים בכל מקום לפי מנהגי המקום – מקום שנהגו[22] וכו'.

גם בעניני הלכה יכול להיות חילוק ממקום למקום ובל' הש"ס שבאתרי' דרב[23] הלכה כרב ובאתרי' דשמואל – הלכה כשמואל. ועד"ז אפילו במחלוקת ב"ש וב"ה, קודם שנפסקה הלכה כב"ה[24], נהג כל אחד מהם כשיטתו.

יתירה מזו: אפילו לאחרי שנפסקה הלכה כב"ה עד ש„ב"ש במקום ב"ה אינה משנה"[25] – אך הרי „אלו ואלו דברי אלקים חיים"[26]. וח"ו וח"ו לומר שדעת ב"ש אינה חלק מן התורה – שהרי האומר זאת אין לו שייכות לכל התורה[27] (וע"ד פסק הרמב"ם[28] בנוגע למי שאומר על ענין מתושבע"פ שאינו מעם ה', ח"ו).

ויתירה מזו אפילו סלקא דעתך וקשיא שבגמרא – גם הם חלק מהתורה שניתנה מפי הגבורה[29]. ואפילו כאשר יהודי לומד רק את הסלקא דעתך והקשיא של תורה (בלי ללמוד בשעה זו את המסקנא והתירוץ) הוא מחוייב בברכת התורה והוא אומר על הסלקא דעתך והקשיא – גם על הדיעה שאין הלכה כמותה – „ונתן לנו את תורתו".

ד. הגם שכל הדיעות החלוקות ביניהן והפלוגתות בגמרא וכו' וכן גם הענינים של קס"ד וקושיות שבתורה, הם חלק מהתורה, „אלו ואלו דברי אלקים חיים" – אך ההלכה נפסקת רק כדיעה אחת, ובלשון הגמרא[30] „והוי' עמו[31] שהלכה כמותו", הלכה ודעות חלוקות הם בדוגמת החילוק בין שם הוי' ושם „(אלו ואלו דברי) אלקים חיים", ששניהם הם מז' שמות שאינן נמחקין[32].

וידוע הביאור בזה[33]: „אלקים" – גם „אלקים חיים" שלמעלה מ„אלקים" סתם[34] – הוא לשון רבים[35], שזה מורה

20) אע"פ שבכל ענין בתורה, ואפילו בסיפורי התורה – ישנה הוראה, שלכן תורה – לשון הוראה (זח"ג נג, ב. רד"ק הובא בגו"א ר"פ בראשית). וראה לקמן בפנים.
21) להעיר מעניני התורה עליהם נאמר „דרוש וקבל שכר כו' יגדיל תורה ויאדיר" (חולין סו, ב. ישעי' מב, כא).
22) פסחים פ"ד. ב"ב בתחלתה. ועוד.
23) ראה שבת יט, ב.
24) או לר' יהושע דלא משגח בבת קול, עירובין ו, ב ואילך.
25) ברכות לו, ב. וש"נ.
26) עירובין יג, ב.
27) וכדמוכח גם מזה שלעתיד הלכה כב"ש (לקו"ת קרח נד, סע"ב ואילך. וש"נ).
28) הלכות תשובה פ"ג ה"ח (וראה כס"מ שם). וראה פירוש המשניות סנהדרין פ' חלק יסוד הח'.

29) ראה לקוטי לוי יצחק אגרות ע' רסו. וראה לקו"ש חט"ו ע' 94 ובהנסמן שם.
30) סנהדרין צג, ב.
31) ש"א טז, יח.
32) שבועות לה, א.
33) ראה בארוכה אוה"ת יתרו ע' תתצ ואילך. ד"ה וידבר אלקים תרכ"ז. המשך תרס"ו ע' תלא ואילך. ועוד.
34) ראה פרדס ש' ערכי הכינוים בערכו. מאו"א בערכו. שערי אורה (להר"י גיקטלייא) ש"ח.
35) ראה גם רש"י וירא כ, יג. וישלח לה, ז.

על ריבוי בחי' והתחלקות, כביכול – וכמו"כ הוא גם בתורה, שמצד „אלקים חיים" שייך ענין ההתחלקות של „אלו ואלו"; אבל „הוי"" הוא שם המפורש[36] שם העצם[37] שם המיוחד[38], למעלה מהתחלקות, שלכן משם הוי' נמשך הענין דהלכה פסוקה שבתורה – דיעה אחת דוקא.

ה. עד"ז הוא גם החילוק בין „תורה" ו„דבר הוי"":

תורה כוללת גם סברות ודיעות שאין הלכה כמותן (כמו גם את ההוראות שאפשר ללמוד מהם במק"א); משא"כ „דבר הוי' (שכדאיתא בגמרא: „דבר הוי') – זו הלכה".

וזוהי כוונת הכתוב „מציון תצא תורה ודבר הוי' מירושלים" – הענין של „תורה" קשור עם „ציון", ו„דבר הוי"" – עם „ירושלים":

ידוע[39] שתוכן ומהות כל דבר מתבטא בשמו; וכמו"כ הוא גם בנדו"ד: השמות „ציון" ו„ירושלים"[40] – הגם ששניהם שמות של אותה עיר[41] – מבטא כל אחד מהם ענין ומעלה שונים של העיר – השם „ציון" (לשון סימן[42], וכמו „הציבי לך ציונים"[43]) מבטא את הענין שהיא (רק) „סימן" לעילוי רוחני, וכידוע[44] ש„ירושלים של מטה" מכוונת „כנגד ירושלים של מעלה"; ואילו השם „ירושלים" מורה על המעלה של יראת שמים שישנה בה, כמ"ש במדרש[45] ונקרא ירושלם על שם יראה ועל שם שלם, היינו שב„ירושלים" בחינת היראה היא בשלימות[46].

וכפי שמסבירים[47] על הפסוק[48] „למען תלמד ליראה את ה"א כל הימים" הכתוב במעשר שני, שראיית „מקום שכינה וכהנים בעבודתם ולוים

---

36) סוטה לח, א. סנהדרין ס, א. רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ו ה"ב.

37) כ"מ הל' ע"ז פ"ב ה"ז. פרדס שי"ט. מו"נ ח"א פס"א ואילך. עיקרים מאמר ב' פכ"ח.

38) סוטה שם. סנהדרין שם. והוא המייחד כו' וכל השמות כלולים בו (בארוכה בכהנ"ל – פרדס שם. שערי אורה (הנ"ל) ש"ה. תו"א ס"פ נח. אוה"ת יתרו ע' תתלה ואילך. ועוד).

39) שער היחוד והאמונה פ"א. ובכ"מ. וראה או"ת להה"מ ס"פ בראשית.

40) ציון וירושלים ע"ד הקבלה והחסידות – ראה לקו"ת במדבר ט, א. דברים א, ב ואילך. רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) קמז, יב. וש"נ. ד"ה שבחי ירושלים תרכ"ז. לקוטי"צ (לזהר ח"ב ע' רפד. ליקוטים על מארז"ל ע' קעא. ועוד). ויש לתווך עם המבואר בפנים, וראה לקמן הערה 55.

41) להעיר מפרש"י יומא עז, סע"ב.

42) לקו"ת דברים א, סע"ב.

43) ירמי' לא, כ. הובא בד"ה ציון במשפט תפדה לאדה"ז (קה"ת תשט"ו, תש"ל) ע' 14 לענין ד„ציון הוא לשון סימן" (וגם הובא שם אנא סימנא כו' – זח"א רכה, א (שהובא גם בהמאמר בלקו"ת שם)).

44) תנחומא ר"פ פקודי. זח"א קפג, ב.

45) ב"ר פנ"ו, יו"ד. תוד"ה הר (תענית טז, א).

46) ראה לקו"ת ר"ה ס, ב. שה"ש ו, ג. ובכ"מ.

47) תוד"ה כי מציון ב"ב כא, א (ושם: כדדרשינן בספרי* למען תלמד ליראה וגו' (ראה יד, כג). גדול מע"ש שמביא לידי תלמוד לפי שהי' כו'). רשב"ם ראה שם. ולהעיר שבתוס' שם מפרש כן מ"ש בגמ' „מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים מאי דריש כי מציון תצא תורה". וראה לקמן הערה 53.

48) ראה שם.

---

*) בספרי שנדפס מכת"י (נ.י. תשכ"ט): מגיד שהמעשר מביא את האדם לידי ת"ת. וכן הוא ביל"ש שם. ובספרי בדפוס שלפנינו ליתא.

באופן שכל פינה בעולם (גשמיות העולם) בה מצויים יהודים, תהי' חדורה באור ובחום החסידי של י"ט כסלו, „ראש השנה לחסידות".

וכן גם להמשיך את ההתוועדויות החסידיות במשך חודש כסלו, ובפרט בימים המיוחדים הקשורים עם תורת החסידות ודרכי החסידות,

ועד גם – בסיום חודש כסלו – לערוך התוועדויות במשך ימי החנוכה, וברוח זו של הארת עצמו והסביבה בנרות החנוכה „על פתח ביתו מבחוץ", ובאופן דמוסיף והולך ואור מיום ליום[11].

כולל – כמנהג רבותינו נשיאינו[12] – לקיים מסיבות לבני הבית בימי חנוכה, ולחלק „דמי־חנוכה" לבני הבית[13], ובפרט לילדים, בנים ובנות. שכאשר כל אחד מקיים מנהג זה – בפרסום המתאים – ועוד בהוספה והרחבה על־ידי הוספה בנתינת „דמי חנוכה" בריבוי (שע"י זה מתוסף בענין השמחה אצל הילדים) – מתקשרים עוד יותר (על־ידי קיום מנהג זה) עם רבותינו נשיאינו, שזה נותן תוספת כח להחדיר את תורתם, הוראותיהם, ומנהגיהם אל תוך חיי היום־יום הפרטיים.

כולל ובמיוחד – גם מנהג ישראל אשר הולך ומתפשט בזמננו זה – ללמוד ענייני גאולה וענייני משיח, כדי להתכונן בעצמו ולהכין אחרים עוד יותר לגילוי של הגאולה האמיתית והשלימה, כנ"ל.

ג. ויהי רצון, שמהדיבור וקבלת החלטות טובות עתה בענינים אלו – יביא הדבר תיכף ומיד בגלוי את הגאולה האמיתית והשלימה על־ידי משיח צדקנו, לעיני בשר של כל יהודי ושל כל ישראל,

ותיכף ומיד ממש הולכים כל ישראל – „ארו עם ענני שמיא"[14] – יחד עם כל מעשינו ועבודתינו, יחד עם כל הרכושים הגשמיים („כספם וזהבם אתם"[15]), ביחד עם הבתי „מקדש מעט"[16], וכן הבתים הפרטיים (במילא ודאי ילכו כולם ברצונם הטוב...) – אשר נעשו חדורים לגמרי באור החסידות וקדושת הנשמה (כנ"ל), „ושכנתי בתוכם"[17] – לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, בבית המקדש השלישי [ויש לומר שהבתי מקדש מעט והבתים פרטיים שמעין מקדש מעט – מתחברים ומתדבקים[18] ל„מקדש אדנ־י כוננו ידיך"[19]], בקודש הקדשים, ששם נמצאת אבן השתי', שממנה[20] הושתת העולם,

ועוד והוא העיקר – תיכף ומיד ממש.

---

11) שבת כא, ב.

12) „היום יום" כח כסלו.

13) ראה סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 163. וש"נ.

14) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

15) ישעי' ס, ט.

16) ראה מגילה כט, א.

17) תרומה כה, ח.

18) ראה סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 467 ואילך. וש"נ.

19) בשלח טו, יז.

20) יומא נד, ב.

כ"ק מו"ח אדמו"ר יש כבר גם „לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"[6];

כעת צריך רק להיות, כאמור, שיפתחו את ה„לב לדעת", ויפקחו את ה„עינים לראות", ויפתחו את ה„אזנים לשמוע", ועד"ז, לנצל את כל רמ"ח האברים ושס"ה הגידים הגשמיים – נוסף על לימוד התורה וקיום המצוות בכלל (רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח אברים[7] ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידים[8]) – ללימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות וקיום הוראות רבותינו נשיאינו, כולל – ללמוד בעניני הגאולה, באופן שזה יפתח את הלב והעינים והאזנים – שיבינו, יראו וישמעו בפשטות ממש בגשמיות העולם – את הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, וללמוד תורתו של משיח (פנימיות התורה) באופן של ראי', שכל זה כבר ישנו מן המוכן, צריך רק לפקוח את העינים ואז יראו זאת!

ב. ובאותיות פשוטות בנוגע למעשה בפועל:

כיון שחיבור הנשמה וגוף, ורוחניות וגשמיות, כבר ישנם בשלימות (כנ"ל), והכל כבר מוכן לגאולה – צריך לעשות דברים שיגלו זאת בפועל ממש.

ולכל לראש בענין שהזמן גרמא – ביום ההולדת (כאשר מזלו גובר[9]) ויום ההילולא של אדמו"ר האמצעי, להוסיף בלימוד תורתו, דוקא באופן של „רחובות הנהר" דבינה (שמחברת רוחניות וגשמיות כנ"ל בארוכה).

והלימוד בזה שייך לכל יהודי ויהודי, אנשים ונשים (כמדובר כמה פעמים שלימוד החסידות והפצת המעינות חוצה שייכים בפשטות גם לנשי ובנות ישראל, ובפרט שעל־ידי זה אתי מר דא מלכא משיחא).

ו„תלמוד גדול שמביא לידי מעשה"[10] – להביא זאת למעשה ועבודה בפועל, וללמוד מאדמו"ר האמצעי, אשר אצלו באה לידי ביטוי שלימות עבודתו בתורת החסידות בגשמיות הגוף והעולם (בזמן ומקום), „ממלא שנותיהם מיום ליום" – שאצל כל אחד תהי' השתדלות מיוחדת לבטא ולגלות את הרוחניות וה„חסיד'ישקייט" שלו בגשמיות שלו, שבענייניו הגשמיים, ובזמן ובמקום הגשמיים שלו, יורגשו החמימות והחיות הנובעות מה„אידישקייט" שלו ומה„חסיד'ישקייט" שלו, עד לאופן שלא יהי' ביניהם כל פירוד כלל, אלא יהיו דבר אחד ממש.

נוסף לזה – שיראו לארגן בכל מקום ומקום התוועדויות חסידיות, החל בחג הגאולה של יו"ד כסלו, ולדבר וללמוד שם בתורתו של בעל הגאולה, ולקבל החלטות טובות בעניני הנ"ל,

כולל גם – החלטות לעשות את ההכנות המתאימות לארגן התוועדויות חסידיות, והתוועדויות גדולות, בי"ט כסלו, חג הגאולה של אדמו"ר הזקן, ולראות לעשותן בכל מקום ומקום בכל קצווי תבל, עד אפילו בפינה נידחת –

6) תבוא כט, ג.
7) מכות כג, סע"ב.
8) זח"א קע, ב.
9) ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע.
10) מגילה כו, א.

בדוכנם וישראל במעמדם", לימדה והביאה „ליראה את ה"א".

ו. שתי בחינות הנ"ל – „ציון" ו„ירושלים" – ישנן ג"כ בדרגות העבודה דבני ישראל[49]. שהרי כשם ש(הקב"ה) „בחר בארץ ישראל" כך גם „בחר לחלקו ישראל"[50] – שלכן הם בדומה זה לזה; כשם שבירושלים (ה„מובחר" שבארץ ישראל) ישנן שתי הבחינות „ציון" ו„ירושלים", עד"ז ישנן גם בישראל, בעבודתם, שתי בחינות אלו:

„ירושלים" – „על שם יראה ועל שם שלם" – בעבודה, זוהי המדריגה של תכלית ושלימות היראה והביטול; יגיעת וזיכוך עצמו באופן שכל מציאותו היא יראה – ביטול בתכלית.

„ציון", מלשון סימן, זהו אופן העבודה של ישראל שעל ידו מגיע האדם להיות ציון וסימן לענינים הנעלים באלקות למעלה: הוא עדיין בציור של מציאות ואינו בתכלית הביטול, אבל הוא עבד ושינה (וזיכך) את מציאותו כ"כ עד שהיא סימן על הענינים שלמעלה.

ומאחר שהוא מציאות, ובמצבו זה – גם בנוגע לשכלו – הוא מתייגע בהבנת התורה, „תופס" הוא גם את התורה לפי כוחות ההבנה וההשגה שלו.

ולכן „מציון – תצא תורה", ש„ציון" („סימן" בעוד שהוא עדיין בגדר מציאות) קשור לבחי' „תורה", שבה שייך ריבוי והתחלקות (כנ"ל סעיף ד'); מאחר שהלימוד וההשגה בתורה הם לפי מציאותו, הרי במילא זהו באופן של ריבוי והתחלקות וכו', כל אחד כפי השגתו וכפי שרש נשמתו למעלה[51].

אלא שאעפ"כ, היות שמציאותו היא ציון וסימן לענינים דלמעלה, לכן סברותיו וכו' הם חלקים מתורת אמת ו„אלו ואלו דברי אלקים חיים", היינו שהסברות הרבות נשתלשלו – ולכן הם ציון וסימן – מריבוי הבחינות שישנם, כביכול, ב„אלקים חיים" (לשון רבים),

אבל[52] כל זה הוא רק בנוגע להשגת התורה, שאינה נוגעת להלכה למעשה, לזה מספיקה בחי' „ציון" ואין הכרח להגיע לבחי' „ירושלים"[53].

אך כאשר מדובר על „(דבר הוי' זו) הלכה" – אין די בבחי' „ציון"[54], אלא

49) ראה ירושלמי תענית פ"ד סה"ב. מגילה פ"ג סה"ו (לענין ציון). ובהמובא בהערה 46 (בנות ירושלים). וראה בהמצוין בהערה 40.
50) תנחומא ראה ח.
51) להעיר מבאוה"ז וישלח (כ, ב).
52) להעיר שישנו גם במדרי' נעלית – „אנא סימנא בעלמא" (בחי' ציון) שאמר רשב"י, אף שזהו מצד עוצם ביטולו שאינו בבחי' מציאות לעצמו כלל (המשך תרס"ו ע' קנט, ועוד), הרי מצינו יתירה מזו (ראה ד"ה ציון במשפט תפדה תשל"ה פ"ז (סה"מ – מלוקט ח"א ע' קנו) ובהערה 58 שם. וראה תו"ש ע' 12 ואילך). וראה המשך תרס"ו שם החילוק בין נשמות דמ"ה (בחי' ז"א) דעיקר עבודתם הוא בבחי' ביטול מצד נשמתם דוקא בהשגה והתבוננות בבחי' דביקות אמיתי באוא"ס בבחי' ביטול במציאות ממש, ונשמות דב"ן בחי' מלכות (כמו נשמת דוד ואלי') שעבודתם בביטול היש. וראה לקמן הערה 55, 87.
53) להעיר שבב"ב שם ד„תקינו שיהו מושיבין מלמדי תינוקות (הלימוד דתורה ולא הלכה) בירושלים" הובא רק תחילת הכתוב „כי מציון תצא תורה", ותו לא. אבל בע"י הובא גם סיום הכתוב „ודבר ה' מירושלים".
54) וע"ד החילוק בין תורה ומצות (ראה יהל אור שם ע' 575 בהגה"ה „וע' כה"ג כו'"). וראה

יש צורך בשלימות היראה – „ודבר הוי'[55] מירושלים"; וכמבואר בהמשך תרס"ו[56], שלהגיע לפסק הלכה באמת לאמיתו אפשר רק ע"י שלימות היראה: הוא ירא שמא חלילה פסק ההלכה שלו לא יהי' מכוון כפי רצון העליון, ועד – היפך, ר"ל, מרצה"ע.

[אפילו כשמדובר על דקדוק קל של דברי סופרים, ואפילו „רק" מה שתלמיד ותיק מחדש – אך כיון שמדובר כאן על ה„נאמר למשה מסיני", רצון העליון, הרי אין כל חילוק אם זהו דבר שרצה"ע הוא שיהי' דאורייתא או דרבנן[57] – הוא ירא שפסק ההלכה למעשה (שע"ז יעשה יהודי מעשה בפועל) יהי' ח"ו היפך רצון העליון]

ויראה זו גורמת לו ליגיעה והעמקה גדולה יותר בתורה, עד שהוא מכוון להלכה באמת לאמיתתה.

וזהו הפירוש של „ודבר הוי' מירושלים" – שלימות היראה: בכדי לכוון להלכה לאמיתתה אין די ביראה סתם, בדוגמת יראת העונש או אפילו דרגא נעלית יותר ביראה; אלא יש צורך ביראה שלימה (שמא לא יכוון לרצון העליון), המביאה למסקנה השלימה של ההלכה באמת לאמיתו.

ז. ע"פ הנ"ל יובן עוד ענין: סדר הפסוקים של „אתה הראת", שאומרים לפני הקפות, מסתיים ב„כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" – ולכאורה אינו מובן: בשלמא זה שאומרים רק חלק זה של הפסוק בישעי' (ומיכה) ולא את כל הפסוק, אפשר להסביר בפשטות – כי רק חלק זה של הפסוק נוגע, בתוכנו, ל(פסוקים שלפני) הקפות; אבל מדוע אומרים גם את המילה „כי" – המקשרת את סיום הפסוק, כנתינת טעם, עם התחלת הפסוק – בעוד שאין אומרים את תחילת הפסוק (שלא נוגע כאן כנ"ל)?

מוכרחים לומר ש(הנתינת טעם ד)תיבת „כי" בפסוקי אתה הראת מתייחסת (לא לתחלת פסוק זה, בישעי'

בכ"ז לקו"ש חט"ז ע' 436 (ס"ד), וע' 440. ובכ"מ.

ובתורה גופא הוא החילוק בין לימוד התורה (בכלל) והלכה: הביטול שבלימוד התורה הוא בעיקר (ביטול ישות שכלו) בכדי ששכלו יבין ויתייחד עם שכל התורה. ובכדי לכוון להלכה הוא מבטל שכלו מכל וכל בהנחת עצמותו לגמרי, ואז נרגש אצלו רצה"ע שלמעלה מהשכל. ראה בארוכה בהנסמן בהערה 33.

55) בהנסמן בהערה 40 מבואר דבחי' ציון הוא פנימיות המל' (פנימיות הלב) וירושלים חיצוניות המל'. וביהל אור שם שלכן בציון נאמר שם אלקים, ובירושלים שם הוי', דהעלאת מ"ן דבחי' ציון הוא לבחי' אלקים, בינה, וירושלים הוא לבחי' חכמה שהוא שם הוי'.

וע"פ המבואר בהערה שלפנ"ז מובנת השייכות להמבואר בפנים: דמצד זה שהוא בחי' ציון וסימן שלמעלה, שמצד ביטולו מיוחד עם אלקות הרי"ז רק עם בחי' „אלקים" אלקות שבא בהתלבשות ולפ"ע העולמות, ומצד בחי' ירושלים ביטול והנחת עצמותו לגמרי, הרי נרגש ומתגלה בו בחי' „הוי'" שלמעלה מהשתל' לגמרי.

ולהעיר דבכל השמות א־ל אלקים כו' נשתמש בהם גם בל' חול כו' משא"כ שם הוי' לא נמצא שישתמש בו בל' חול כו' (פרדס שי"ט פ"א הובא ונתבאר בהמשך תרס"ו ס"ע תעו ואילך).

56) ע' תו. וע' תכ ואילך.

57) דהרי ב„עבד פשוט" (ראה ד"ה ומקנה רב תרס"ו והמאמרים שלאח"ז) אין אצלו חילוקים בהמצות, וזה שבמצוה דאורייתא הוא מחמיר בספיקו ובמצוה דרבנן הוא מקיל (ועוד חילוקים כיו"ב) אין זה לפי שמחלק בין המצות, כ"א מפני שחילוק זה הוא רצון העליון.

ויצא ג

לפקוח את העיניים ולראות את הגאולה

א. ...כל האמור לעיל שייך ונוגע ליהודים בכל הדורות. עאכו"כ בדורנו זה ובזמננו זה – שע"פ סימני חז"ל (במסכת סנהדרין, במדרשים ובכ"מ) נמצאים כבר בגאולה ממש,

וכמדובר כמה פעמים לאחרונה, שלאחר הריבוי המופלג של מעשינו ועבודתינו במשך כל הדורות, ובפרט לאחר עבודתם של רבותינו נשיאינו, החל מאבות החסידות וימי גאולתם (בי"ט כסלו ויו"ד כסלו) וימי הולדתם וההילולא שלהם (בט' כסלו, בכ"ד טבת וכו'), ומאז כבר עברו כמה דורות ושנים, עד לעבודתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – כבר סיימו את כל הבירורים,

כולל גם – הבירור של „עשו הוא אדום"[1], ומכל־שכן וקל־וחומר, שהרי אפילו בזמן יעקב, סבר יעקב וחשב שעשו נתברר כבר (ומצד דרגתו של יעקב אמנם כך הי'), כנ"ל, עאכו"כ לאחרי ריבוי העבודה מאז, הרי עשו כבר נתברר לגמרי, כפי שרואים זאת גם בהנהגה בזמן הזה (בגלות אדום) של אומות העולם המתייחסים ל„עשו הוא אדום", בדרך מלכות של חסד (והנהגה זו מתפשטת גם בעוד מדינות, כפי שראו ורואים בפרט לאחרונה) –

הרי מובן, שעתה נמצאים כבר במצב בו הגוף הגשמי ואפילו גשמיות העולם כבר נתבררו ונזדככו לגמרי, והרי הם „כלי" מוכן לכל האורות והענינים הרוחניים, כולל ובעיקר – אורו[2] של משיח צדקנו, אור הגאולה האמיתית והשלימה, ועד גם לגילוי פשיטות העצמות של עצמות ומהות ית', כפי שזה מתגלה בפשיטות העצמות של משיח צדקנו (שלמעלה מבחינת יחידה ומכל השמות והדרגות והשפעות כו'), וע"י זה – מתגלה הדבר גם בפשיטות של כל יהודי,

והדבר היחיד שחסר הוא – שיהודי יפקח את עיניו כדבעי, ויראה איך הכל כבר מוכן לגאולה! יש כבר את ה„שולחן ערוך", יש כבר את הלויתן ושור־הבר ויין המשומר[3], ויהודים כבר יושבים סביב השולחן – „שולחן אביהם"[4] (מלך מלכי המלכים הקב"ה), יחד עם משיח צדקנו (כפי שכתוב בספרים[5] שבכל דור ודור ישנו „א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח"), ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, ולאחרי ארבעים שנה מאז הסתלקות

משיחות ש"פ ויצא, ט' כסלו ה'תשנ"ב. סעיפים יח־כ. נדפס בסה"ש תשנ"ב ח"א ע' 151 ואילך. תרגום מאידית.

1) וישלח לו, א.

2) זח"ג לד, ב. הובא ונת' בלקוטי לוי"צ לזח"ג ע' ריט ואילך.

3) ראה ברכות לד, ב. ב"ב עה, א. ויק"ר פי"ג, ג. ועוד.

4) ברכות ג, סע"א.

5) פי' הברטנורא למגילת רות. וראה גם שו"ת חת"ס חו"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח). וראה שד"ח פאת השדה מע' האל"ף כלל ע'. ועוד.

(ומיכה) אלא) לפסוק[58] שלפנ"ז בסדר הפסוקים שאומרים קודם הקפות „מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור",

[ואין מכך סתירה לזה שבמקורו, בישעי' (ומיכה), „מציון תצא תורה" הוא טעם על תחילת הכתוב שם (שאי"ז, לכאורה, הענין ד„מלכותך מלכות גו'") – כיון שמצינו בכמה ענינים שמאותו הטעם מגיעים כמה תוצאות[59]].

אבל ביחד עם זה צריך לומר, שמאחר ואותו הענין „מציון תצא תורה גו'" זהו טעם על שני הענינים – מוכרחת להיות שייכות ביניהם (בתוכנם כדלקמן).

ח. בפשטות משמע, ששתי הלשונות, „מלכותך מלכות כל עולמים" ו„וממשלתך בכל דור ודור", מכילים את אותו תוכן ונכפלו רק לצורך הדגשה וחיזוק (ובשינויי לשון – ליופי המליצה), אבל ע"פ הנ"ל (ס"ב) מובן, שלפי הפי' הפנימי של הפסוק (וע"ד הפסוק „כי מציון גו' מירושלים") הם (גם) שני ענינים שונים:

ההבדל בין „מלוכה" ו„ממשלה"[60]:

מלוכה מתקבלת ברצון כהלשון „ומלכותו ברצון קבלו כו'"; ואילו ממשלה היא באופן של שליטה (הנכפית) בע"כ,

ושני אופנים אלה – „מלוכה" ו„ממשלה" – באים מצד שני הענינים ד„מציון תצא תורה" ו„ודבר ה' מירושלים", ובעבודת כל אחד ואחת (וכמו"כ גם בבחינת ציון וירושלים בכלל, כדלקמן):

מצד הבחינה ד„תורה", שזהו לימוד התורה לפי הבנתו והשגתו כנ"ל, אופן הלימוד הוא בחיות ותענוג; וגדול לימוד שמביא לידי מעשה – גם כללות קיום המצות שלו הוא מתוך רצון ועונג. היינו שמצד בחי' „ציון" ו„תורה", הקבלת עול מלכות שמים היא באופן ד„מלכותך מלכות כל עולמים" – ברצון.

אבל כאשר מדובר על „דבר ה'" – לפסוק הלכה למעשה ולקיימה לאח"ז בפועל ממש, אין מספיקה ע"ז ההבנה והשגה לפי שכלו (באופן ד„ציון"), אלא אדרבה: ע"י שכלו המורגש יכול הוא לפעמים להגיע למסקנא שאינה כהלכה באמת לאמתו, ודוקא ע"י בחי' „ירושלים" – שלימות היראה והביטול – שהוא מכריח א"ע ומבטל א"ע מכל וכל[61], אזי הוא מגיע ומרגיש את רצון העליון, בחי' הוי', ומכוון להלכה באמת לאמיתתה (ומתנהג כך למעשה – אפילו כאשר זהו היפך שכלו).

58) תהלים קמה, יג.

59) ולהעיר שמצינו שמשתמשים בלשון הכתוב לכוונה אחרת – ראה משנה פאה (פ"ב מ"ב) „וכל ההרים אשר במעדר יעדרון", והוא לשון הכתוב בישעי' ז, כה. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1139 הערה 2.

60) לקו"ת דברים א, ריש ע"ב. ר"ה נו, סע"ב ואילך. ד"ה אשרי יושבי ביתך לאדה"ז (קה"ת תשל"א) עה"פ (מאמרי אדה"ז תק"ע – ע' קמ־מא). סידור עה"פ (נג, ג ואילך). מילואים ליהל אור עה"פ (ע' תרפה ואילך). ובכ"מ.

61) ולכן דוד זכה שכיון להלכה מצד תכלית השפלות והביטול שלו (דבחי' מלכות), וכן ב"ה מכיון שהיו נוחים ועלובין, אף שב"ש מחדדי טפי – ראה בארוכה בכהנ"ל בהמצויין בהערה 33. המשך הנ"ל ע' תלט ואילך.

ובדרך ממילא – חוגגים את ימי הגאולה יו"ד כסלו וי"ט כסלו ביחד עם

מטה, ע"ד מארז"ל (תענית ה, א) בנוגע לירושלים (המקום שבו נמצא ביהמ"ק) „מאי דכתיב (הושע יא, ט – הפטרה דשבת זה) בקרבך קדוש לא אבוא בעיר . . לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה".

בעלי הגאולה, „הקיצו ורננו שוכני עפר"[43], ביחד עם כל רבותינו נשיאינו, וכל הצדיקים כו', וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו עמהם, ומשיח צדקנו בראשנו – יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, תיכף ומיד ממש.

43) ישעי' כו, יט.

היינו שלימוד התורה באופן ד„דבר הוי״", הלכה למעשה, ובמילא גם קיום המצות בכלל כהלכתן, זהו ע״י כפיית וביטול מציאותו – דוגמת ענין הממשלה[62].

ט. מאחר שעל בני ישראל בכלל (וכל יהודי בפרט) להשתדל להגיע לא רק לשלימותם הפרטית, אלא להביא גם את העולם כולו לשלימותו – וגם, כפס״ד הרמב״ם[63]: „צוה משה רבנו מפי הגבורה לכוף את כל באי עולם לקבל מצות שנצטוו בני נח", ואופן הקיום צריך להיות „שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב״ה בתורה והודיענו ע״י משה רבינו" – אין די בכך שבישראל ישנם „תורה" ו„דבר הוי״" על שתי הבחינות שלהם, אלא צריך ש„מציון תצא תורה ודבר ה׳ (צריך לצאת) מירושלים":

ע״י „ציון תצא תורה", פועלים גם אצל ה„עמים רבים" את התנועה של „לכו גו׳ ויורנו מדרכיו" ענין הלימוד*[63] בענינים של ז׳ מצות שלהם – שאע״פ שגם זה הוא ענין של ביטול, ה״ז קשור עם המציאות וההבנה והשגה שלהם;

ועי״ז ש„דבר ה׳״ יוצא „מירושלים" פועלים עליהם ש„נלכה באורחותיו" – ההליכה[64] (גם מל׳ הלכה) בפועל, שזו היא תנועה של ביטול בתכלית – לציית ולקיים את ז׳ המצות כפי שהם ע״פ „דבר ה׳״.

62) ראה לקמן הערה 65.

63) הל׳ מלכים ספ״ח.

*63) מצו״ד ומצו״צ לישעי׳ עה״פ.

64) ע״ד הבי׳ במש״נ לך לך מארצך (ל׳ רצון) גו׳.

וכמו״כ הוא גם בנוגע לשני הענינים דמלוכה וממשלה, שטעמם וסיבתם („כי") הם שני האופנים – „מציון" ו„מירושלים": ע״י „מציון תצא תורה" נפעל הענין ד„מלכותך מלכות כל עולמים", שגם העולם („כל עולמים") מקבל את ענין המלוכה ברצון; וע״י „דבר ה׳ מירושלים", שלימות היראה והביטול נפעל הענין ד„וממשלתך בכל דור ודור" – שהעולם („בכל דור ודור") עומד בתנועה של תכלית הביטול מצד „ממשלה"[65].

יוד. כל ענין ישנו כפי שהוא בא באופן כללי וכפי שהוא מתבטא גם בפרטיות. וכמו״כ הוא גם בנדו״ד: אע״פ שבכללות, מדבר הפסוק בישעי׳ אודות הזמן דלעתיד, בביהמ״ק השלישי שאז יהי׳ „מציון תצא תורה ודבר ה׳ מירושלים" בתכלית השלימות ובמילא – גם השלימות דמלכותך מלכות גו׳ ודור, אבל בפרטיות שני הענינים ישנם (אבל – לא בשלימותם) בזמנים שונים:

כשם שישנו החילוק בין זמן הבית וזמן הגלות[66]; בזמן הבית האירה אלקות

65) בהנסמן בהערה 60, דבחי׳ ממשלה היא למטה מבחי׳ מלוכה. אבל עפ״י המובא בהערה 55 במעלת הביטול דבחי׳ ירושלים על בחי׳ ציון, מובן גם בנדו״ד, דשרש הממשלה הוא ביטול למעלה מטו״ד – ראה סידור שם, ויהל אור שם, דמלוכה היא מבחי׳ פנימיות המלכות (כחב״ד חג״ת דמלכות) וממשלה מבחי׳ נה״י דמלכות – בלי טעם ורצון. וכידוע בענין היראה (ראה בהנסמן לקמן הערה 82). וראה המשך תרס״ו ע׳ תמ.

66) ראה לקו״ת ברכה צח, ב. סה״מ אידיש בתחילתו. ד״ה קול דודי תש״ט פ״ב ואילך.

האמיתי והעיקרי – נצחונם של „חיילי בית דוד"[26] להביא את הגאולה האמיתית והשלימה ע״י דוד מלכא משיחא בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, ותיכף ומיד, באופן ד„אחישנה"[27], „לא[28] עיכבן המקום כהרף עין"[29].

וכפי שקורין מיד במנחת שבת[30] – „וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו"[31], להודיע לו שכבר הגיע הזמן ללכת לגאולה האמיתית והשלימה[32], „ועלו[33] מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו"[34].

ה. וכן תהי׳ לנו – גאולה האמיתית והשלימה ע״י משיח צדקנו בפועל ממש,

26) ראה בארוכה שיחת כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע שמח״ת תרס״א – לקו״ד ח״ד תשפז, ב ואילך. סה״ש תש״ב ס״ע 141 ואילך.

27) ישעי׳ ס, כב. סנהדרין צח, א.

28) מכילתא ופרש״י בא יב, מא. מכילתא שם, מב.

29) כשם שפעולתו היא באופן של זריזות, שאינו מתעכב אפילו כהרף עין.

30) הקשורה עם יעקב – „נחלה בלי מצרים . . נחלת יעקב אביך . . כיעקב שכתוב בו ופרצת גו׳" (שבת קיח, סע״א ואילך).

31) ר״פ וישלח.

32) ראה תו״א ותו״ח ר״פ וישלח. ועוד.

33) עובדי׳ בסופו (הובא בפרש״י וישלח לג, יד).

34) דאף שהמלאכים הודיעו ליעקב שעשו עדיין אינו מוכן לגאולה – הרי, לאחרי „מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות", עד לאריכות הגלות ביותר כו׳, כולל גם הפעולה על אוה״ע לקיים מצוות שנצטוו בני נח (רמב״ם הל׳ מלכים ספ״ח), בודאי שגם מצד עשו יכולה כבר להיות הגאולה, „אז אהפוך אל עמים גו׳ לעבדו שכם אחד" (צפני׳ ג, ט. רמב״ם הל׳ מלכים ספי״א).

שלימות העם – „בנערינו ובזקנינו גו׳ בבנינו ובבנותינו"[35], „קהל גדול"[36], כפי שמתאחדים ונעשים מציאות אחת, „הקהל את העם גו׳ ליראה את ה׳״,

שלימות התורה ומצוותי׳, „מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות", ב„חרן" – „כל מקנהו גו׳ כל רכושו גו׳ אשר רכש בפדן ארם",

ובאופן כזה – „ישובו הנה"[36], „ושבתי בשלום אל בית אבי"[37], לארצנו הקדושה, שלימות הארץ,

ושם גופא – לירושלים עיר הקודש, ש„פרזות תשב ירושלים"[38], למעלה ממדידה והגבלה, באופן ד„ופרצת",

כולל גם פריצת גדרי המקום והזמן – שתיכף ומיד ממש, בעיצומו של יום השבת[39], עולים לירושלים, ולבית המקדש השלישי[40] – „בית אלקים וזה שער השמים"[41], ובית המקדש של מעלה שנמשך ויורד בבית המקדש של מטה[42],

35) בא יו״ד, ט.

36) ירמי׳ לא, ז.

37) שלכן, לעתיד לבוא יאמרו ליצחק דוקא „כי אתה אבינו" (ישעי׳ סג, טז. שבת פט, ב. תו״א פרשתנו כא, ג. ובארוכה – תו״ח שם כד, ד ואילך).

38) זכרי׳ ב, ח.

39) שהרי לעתיד לבוא עולים לירושלים בכל שבת (יל״ש ישעי׳ רמז תקג).

40) „כיעקב שקראו בית, שנאמר (פרשתנו כח, יט) ויקרא שם המקום ההוא בית א־ל" (פסחים פח, א ובחדא״ג מהרש״א שם. וראה לקו״ש חט״ו ע׳ 231 ואילך. וש״נ).

41) פרשתנו כח, יז ובפרש״י.

42) וי״ל דאדרבה – הכניסה בביהמ״ק של מעלה אינה אלא לאחרי הכניסה בביהמ״ק של

לבית אביו[17], כלומר, לא זו בלבד שפעולתו היא כדי שעי"ז יוכל להיות (לאח"ז) „ושבתי בשלום אל בית אבי", אלא יתירה מזה – שהפעולה עצמה היא התחלת ההליכה („ויעקב הלך לדרכו") לשוב אל בית אביו, מכיון שפעולה זו עצמה היא היא המשכת וגילוי אוא"ס בעוה"ז הגשמי, תכלית השלימות דימות המשיח.

ד. והמעשה הוא העיקר[18]:

לנצל ימי סגולה אלו כדי להוסיף בלימוד התורה, הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה, כפי שנתבארה בתורת החסידות חב"ד, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע להזולת, כולל ובמיוחד – הפצת התורה והפצת המעיינות חוצה, עד לחוצה שאין חוצה הימנו.

ומכיון שהקב"ה מבטיח ש„אנכי עמך[19] ושמרתיך גו' והשיבותיך גו'", ויודעים בוודאות ש„יהי' אלקים עמדי[19] ושמרני גו' ושבתי בשלום אל בית אבי" – יוצאים לסיים ולגמור את השליחות באופן ד„וישא יעקב רגליו"[20], „משנתבשר בשורה טובה שהובטח בשמירה נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת", „בשמחה ובמרוצה"[21],

היינו, שההתבוננות וההחלטה הטובה במוח שבראש פועלת תיכף ומיד על הלב, והלב[22] פועל תיכף ומיד על הרגלים, מעשה בפועל[23], ועוד ועיקר, שההליכה והפעולה עצמה היא מתוך זריזות[24], הקשורה גם עם (ונעשית ע"י) שמחת הלב,

ובודאי שמנצחים כל המניעות ועיכובים כו' (אם עדיין נשאר איזה רושם מהם), ועד שזוכים ל„דידן נצח"[25]

17) ועפ"ז יש לתווך עם הפתגם שלאחרי חודש תשרי מתחילה העבודה ד„ויעקב הלך לדרכו" בעניני העולם (כנ"ל* הערה 75) – כי, העבודה בפועל בעניני העולם לאמיתתה** היא התחלת הפעולה ד„ויעקב הלך לדרכו" מלמטה למעלה, לשוב לבית אביו.

18) אבות פ"א מי"ז.

19) להעיר גם משיעור היומי ברמב"ם (הל' שאלה ופקדון רפ"ב) „השואל בבעלים אפילו נגנב או אבד בפשיעה פטור, שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם, ובלבד ששאל הבעלים תחלה עם החפץ, כמו שביארנו" (ראה הל' שכירות פ"א ה"ג) – די"ל ענינו ב„לתקן הדעות", שגם ב„שואל", שכל הנאה שלו (תחלת העבודה, עבודה שלא לשמה), הרי, מכיון ש„אנכי עמך", „אלקים עמדי" („בעליו עמו"), עוד לפני ששואל החפץ ונהנה ממנו (שהרי, מיד כשניעור משנתו, אומר „מודה אני לפניך", וממשיך בברכות השחר „ואתה משמרה בקרבי") – פטור אפילו על הפשיעה, היינו, שלא שייך אצלו ענין של עונש ח"ו (אף שבודאי צריך לעשות תשובה, שהרי פושע הוא).

20) פרשתנו כט, א.

21) פרש"י עה"פ, פי' הרשב"ם.

22) אפילו אם הי' תחילה במעמד ומצב ד„לב האבן" (יחזקאל יא, יט. לו, כו) – שהרי „האבן הזאת גו' יהי' בית אלקים".

23) שהרי, גם ענין זה נכלל ב„ויצא יעקב גו'", כנ"ל* ס"ה.

24) להעיר מגודל מעלת הזריזות – „זריזותי' דאברהם אבינו ע"ה היא העומדת לעד לנו ולבנינו עד עולם כו'" (אגה"ק סכ"א).

25) ראה ויק"ר פכ"ד, ג.

*) בספר השיחות.

) אלא, שענין זה מתגלה ע"י **תורת החסידות (כבפנים). ועפ"ז יומתק (שמגלין) שקורין בתורה „ויעקב הלך לדרכו" (לא מיד בסיום חודש תשרי, אלא) בפ' ויצא שבחודש **כסלו** דוקא.

בגילוי, ובמילא עבודת בנ"י היתה אז (בעיקר) בתנועה של אהבה ורצון, שהביאה להם תענוג בעבודה – משא"כ בזמן הגלות, כאשר האלקות אינה מאירה בגלוי, אזי העבודה היא (בעיקר) מצד קב"ע – יראה וביטול[67];

וכמו"כ ישנו חילוק גם בעבודה דזמן הבית גופא בין זמן בית ראשון וזמן בית שני[68]:

בית ראשון נבנה ע"י שלמה המלך בזמן ש„קיימא סיהרא באשלמותא"[69] – שלימות הגילוי דאלקות מבחי' בינה „עלמא דחירו", שלכן ישראל היו אז במצב של חירות משעבוד הגויים – ולכן גילוי המקדש בעולם הי' באופן נעלה וגם עבודת בנ"י היתה אז באופן של גילוי, אהבה, שזוהי בחי' „ציון" שממנה „תצא תורה", כנ"ל; אבל בזמן בית שני, שאז לא הי' הגילוי באופן זה, כדאיתא בגמרא[70]: אכבדה[71] חסר ה' – ה' דברים חסרו בבית שני ארון וכפורת כו', וישראל היו תחת שליטת מלכי האומות – אזי היתה העבודה (בעיקר) ביראה וביטול – בחי' „ירושלים"[72], כנ"ל.

עד"ז הוא גם החילוק בין „מלכותך מלכות כל עולמים" ו„ממשלתך בכל דור ודור", כפי שזה מתבטא בחילוק בין שני הזמנים[73]: בזמן בית ראשון סדר ההנהגה הי' בבחי' „מלוכה" – הן בנוגע לישראל, שעבודתם היתה באופן של „מלכותו ברצון קבלו", והן בעולם בכלל הי' זה זמן מנוחה ושלוה[74];

ואילו בבית שני הי' (בעיקר) האופן ד„ממשלה": הן בעבודת ישראל – עבודה ביראה, ע"י כפי' והכרח; וכמו"כ גם בעולם הי' זה זמן של מלחמות, ועמים רבים שלטו על ישראל, ובמילא הי' צורך להגיע לידי כך שתורגש ממשלתו של הקב"ה[75].

67) בלקו"ת שם מבואר שבזמן הבית כשהי' גילוי אלקות היתה „ההשתוואה בבחי' פנימיות הוא בחי' בטל רצונך מפני רצונו שאין לו רצון וחפץ אחר", משא"כ בזמן הגלות ההשתחוואה היא „בבחי' חיצוניות שמכניע את הגוף שלא ימרוד". אבל ראה בהנסמן בלקו"ש ח"ט ע' 73 ואילך, דנפק"מ בין „כמות" הביטול ו„מהות" הביטול ובזמן הגלות המעלה במהות הביטול. ועפ"ז מובן גם החילוק דבית ראשון ובית שני כדלקמן הערה 72.

68) ראה לקו"ת ר"ה נז, ג ואילך.

69) זח"א קנ, א. וראה שמו"ר פט"ז, כו. ובכ"מ.

70) יומא כא, ב.

71) חגי א, ח.

72) ע"פ משנ"ת בלקו"ש ח"ט שם (וח"ז ע' 172) מובן גם בנדו"ד, שלכן בזמן בית ראשון הוא בדוגמת בחי' ציון אף שהי' ביטול פנימי, ביטול במציאות, כיון שהוא שייכות למציאות האדם (שבא מצד השגתו ואהבת ה' כו'), משא"כ בזמן בית שני הוא בחי' ירושלים כיון ש(איכות) הביטול היא בשלימות (ביטול אמיתי יותר).

73) ראה לקו"ת שם (ואוה"ת חנוכה שא, א. בראשית ע' 1102) שבבית ראשון האיר בחי' ה' עילאה בינה משא"כ בבית שני ה' תתאה בחי' מלכות, והרי זה גם ההפרש דבחי' ציון וירושלים כמבואר בלקו"ת (במדבר) ויהל אור (שבהערה 40), דציון הוא פנימיות המלכות (ה' עילאה. אוה"ת שם), וירושלים חיצוניות המלכות; וגם החילוק דמלוכה וממשלה כמבואר בד"ה אשרי, סדור ויהל אור (שבהערה 60). וראה יהל אור שם (סק"ד), דמושל ברוחו הוא אתכפיא ומלוך על יצרך היינו אתהפכא ברצון. שזהו החילוק דב"ר וב"ש כבפנים וכבהערה שלפנ"ז.

74) ראה מלכים א קאפיטל ה. וראה לקו"ת במדבר ג, ד ואילך. ובכ"מ.

75) ראה לקו"ת דברים שם. ר"ה נו, ד: וממשלתך בכל דור ודור אפילו דור המבול ודור

יא. ע"פ כהנ"ל תובן שייכות ג' בתי המקדש לאברהם יצחק ויעקב[76]:

עבודת אברהם היא בקו החסד מדת האהבה[77], אברהם אוהב[78], ולכן עבודתו היתה (בעיקר) לפרסם ולגלות אלקות מלמעלה למטה, שבדוגמת זה היתה העבודה בבית ראשון[79], כנ"ל.

ולכן יש לזה שייכות (מיוחדת) לבחי' „ציון" ו„תורה"[80]; ענינו של אברהם הוא היותו ציון וסימן לבחי' חסד שבאצילות[81], אבל היות שמצד החסד הוא נמצא במעמד ומצב של אהבה ותענוג לאלקות – הרי אהבת ה' אפילו במדרי' הכי עליונה, זהו „יש מי שאוהב"[82].

עבודת יצחק היא בקו הגבורה – בחי' יראה וביטול[83], כמ"ש[84] „ופחד יצחק הי' לי", שזהו בדוגמא לבחי' ועבודה דבית שני[85]; ובזה מתבטאת שייכותו ל„ודבר ה' מירושלים", כיון ששלימות היראה והביטול היו ביצחק, יותר מאשר אצל[86] אברהם[87].

ועבודת יעקב בחיר האבות[88] היא בבחי' קו האמצעי, תפארת, שכוללת שני הקוין – הן עבודת אברהם (קו החסד והאהבה) והן עבודת יצחק (קו הגבורה והיראה)[89], ולכן הוא כנגד בית ג'[90], שאז תהי' התכללות שתי המעלות: תכלית שלימות גילוי אלקות (עוד יותר

הפלגה. וביהל אור שם בתחילתו מהרמ"א „ופי' דור ודור היינו שגם אחרי שהחריב ביהמ"ק לא סילק השגחתו כו'".

76) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 27 ואילך השייכות דג' מקדשות להאבות בסגנון אחר קצת. וקרוב להמבואר בפנים הוא באלשיך פרשתנו.

77) אגה"ק סט"ו. תו"א ותו"ח ר"פ תולדות. ובכ"מ.

78) ישעי' מא, ח.

79) ולכן „קראו הר" (לא רק לפי שעתיד ליחרב וליעשות הר, כבאלשיך כאן ובתהלים. עיון יעקב ופי' הרי"ף לע"י פסחים שם) „כי באברהם כתיב (לך יב, ט) הלוך ונסוע הנגבה בחי' אהבה נק' הר כמו הר שבולט כו'" (לקו"ת ר"ה ס, ב. עי"ש).

80) להעיר מזח"ב רנח, א. ובתוד"ה הר תענית שם: „אברהם שקראוהו הר כו' וההר נקרא כו' כדכתיב כי מציון תצא תורה". ולהעיר מב"ר (פנ"ו, יוד) בזה שהראה הקב"ה לאברהם הביהמ"ק „בנוי ומשוכלל כו' כענין שנאמר (תהלים קב, יז) כי בנה ה' ציון גו'". ובאיכה (ה, יח) „על הר ציון ששמם".

81) להעיר מספר הבהיר (סקצ"א. זח"א רסד, ב. הובא בפרדס שער כב פ"ד. ועוד) כך אמרה מדת החסד כל ימי היות אברהם בארץ (כ"ה בפרדס. בס' הבהיר ובזוהר: בעולם) לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי שהרי אברהם עומד שם במקומי. וראה אגה"ק שם.

82) תו"א קיד, ד. ביאוה"ז פא, א (לענין אברהם). ובכ"מ (ראה בהמצויין בס' הערכים־חב"ד ח"א ע' רעט ואילך).

83) אגה"ק סי' יג. תו"א ותו"ח ר"פ תולדות ובכ"מ.

84) פרשתנו לא, מב.

85) השייכות לשדה – ראה תו"א ס"פ חיי שרה.

86) וגם זה שאברהם קרא אותו „יראה" (ב"ר שם) הי' זה מצד עקידת יצחק.

87) ראה בהמצויין בהערה 82 במעלת אתכפיא, יראה תתאה (דשרשה בחכמה עילאה בחי' אין) על בחי' אהבה. והמובן משם, דבבחי' אהבה אף שאינו מציאות לעצמו ה"ה מציאות דקדושה עכ"פ (בחי' ציון), משא"כ בבחי' אתכפיא (יראה) הוא בתכלית הביטול (ירושלים). וראה לעיל הערה 52, 73.

88) שער הפסוקים תולדות כז, כה. וראה ג"כ ב"ר פע"ו, א. זח"א קיט, ב. קמו, ב.

89) תו"א יז, ג. לקו"ת ואתחנן ה, ב ואילך. וש"נ.

90) ראה לקו"ת מטות פג, ג ואילך.

ההשבה בפועל, כאמור, שבסיום הפרשה – „נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן" – נאמר „ויעקב הלך לדרכו", היינו, ההליכה לשוב לבית אביו.

ולכאורה אינו מובן:

מהי השייכות ד„ויעקב הלך לדרכו", ההליכה לבית אביו, לפרשת ויצא, „ויצא יעקב גו' וילך חרנה", ההליכה מבית אביו לחרן?!

ולא עוד, אלא, שענין ההליכה לבית אביו נעשה סיום וחותם – „הכל הולך אחר החיתום"[12] – דפרשת „ויצא", שתוכנה כשמה, היציאה דיעקב מבית אביו לחרן?!

ויש לומר הביאור בזה:

מהענינים שנתגלו בתורת החסידות – גודל העילוי ד„מעשינו ועבודתינו", עד כדי כך, ש„תכלית השלימות . . של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי, תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות, כי הגורם שכר המצוה היא המצוה בעצמה וכו'"[13], היינו, ש„מעשינו ועבודתינו" אינם רק „אמצעי" שעל ידו באה הגאולה, אלא, שהם הממשיכים „גילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה להתלבש בגשמיות עוה"ז", שזהו הענין דימות המשיח – „גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי"[14].

ובהדגשה מיוחדת בנוגע ללימוד התורה[15], ובפרט פנימיות התורה, תורת החסידות – שהרי, עיקר הענין דימות המשיח הוא „לדעת את ה'", „תורה חדשה מאתי תצא" (כנ"ל* ס"ה).

ועפ"ז מובן שסיום וחותם ד„ויצא יעקב" (מבית אביו) הוא „ויעקב הלך לדרכו" (לבית אביו) – כי, התחלת העבודה בפועל[16] היא היא התחלת ההליכה ד„ויעקב הלך לדרכו" לשוב

---

12) ברכות יב, א.

13) תניא רפל"ז.

14) והחידוש דלעתיד לבוא הוא – הגילוי, היינו, שהפעולה שנעשית ע"י „מעשינו ועבודתינו" מתגלה ובאופן גלוי לעין כל.

15) להעיר גם ממאמר הזהר בפרשתנו (קנא, א. וראה לקוטי לוי"צ פרשתנו ע' קיא ואילך) שאליהו הודיע לר' חייא ור' חזקי'* שקיומה של ירושלים (וביהמ"ק) תלוי בלימוד התורה, אשר, ענין זה נוגע גם לאחרי החורבן** – כדי לפעול את בנינה של ירושלים וביהמ"ק.

ויומתק יותר – ע"פ מארז"ל (ירושלמי יומא פ"א ה"א) „כל דור שאינו נבנה (ביהמ"ק) בימיו מעלין עליו כאילו כו'" (ולהעיר מדברי הרגצ'ובי (מפענצ"פ פ"ה סל"ז (ע' קמא)) שחורבן ביהמ"ק הוא דבר הנמשך כו').

16) כי „ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", „ללכת לחרן" (פרש"י עה"פ), הו"ע של יריד מלמעלה למטה, היינו, ההכנה לפעולה, המחשבה וההחלטה כו' וכיו"ב, אבל, התחלת העבודה בפועל, היא – „ויעקב הלך לדרכו" מלמטה למעלה, לשוב לבית אביו. ומצד תוכן פעולות יעקב, הרי פעולה הא' משנודע לו שהגיע למקום שנשלח (מקום לבן ורחל) – אמירת הן עוד גו', הדרכת אנשי המקום (העלאתם ממצבם – פרש"י עה"פ).

*) בספר השיחות.

*) „הני ר' חייא ור' חזקי' היו חכמים בזמן ריב"ז, ואין אלו דרא דרשב"י" (שהיו לאחרי החורבן) - הגהות מהרח"ו על גליון הזהר (משמונה שערים).

**) אלא שאעפ"כ מדגיש הזהר סיפור בפועל (לא רק באופן של הוראה) - שבזה התוקף ד„מעשה רב" (שבת כא, א. וש"נ).

ב. וההוראה מזה – בפשטות:

כאשר יוצאים למלא את השליחות דהפצת התורה והפצת המעיינות חוצה, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, „חרון אף של מקום בעולם" – יש לזכור שהכוונה אינה שישאר, ח"ו, במקום זה (גם כאשר נמצא במעמד ומצב נעלה כו'), כי אם, לסיים את מילוי השליחות, ולשוב אל בית אביו, היינו, שבכל פעולה ופעולה חדור הוא ברצון לסיים את השליחות ולשוב אל בית אביו, „ושבתי בשלום אל בית אבי" – בהגאולה ע"י משיח צדקנו מהמצב דגלינו מארצנו (בית אבינו).

וענין זה מודגש ביותר בדורנו זה, דור האחרון – דמכיון שכבר „כלו כל הקיצין"[4], „דאַלאָי קיצין" (לא רק „דאַלאָי גלות"), ובלשון כ"ק מו"ח נשיא דורנו[5], שלא נותר אלא „לצחצח את הכפתורים", ולאחרי שעברו עוד עשיריות שנים של התעסקות בהפצת המעיינות חוצה בשליחותו של נשיא דורנו, סיימו כבר גם את „צחצוח הכפתורים" – הרי בודאי ובודאי שלא נותרה אלא הפעולה הכי אחרונה ד„עמדו הכן כולכם"[6] לקבלת פני משיח צדקנו, „ושבתי בשלום אל בית אבי".

ולהעיר:

מובן וגם פשוט, שגם ברגעי הגלות האחרונים צ"ל עבודת השליחות דהפצת התורה והמעיינות חוצה (היציאה ל„חרן"[7]) בכל התוקף והשלימות, ובתכלית המסירה ונתינה כו'[8], אע"פ שיודעים שנמצאים ברגעי הגלות האחרונים ממש, ו„מיד הן נגאלין"[9].

ואדרבה: לא זו בלבד שהידיעה שנמצאים ברגעי הגלות האחרונים ממש אינה מחלישה, ח"ו, את תוקף העבודה דהפצת התורה והמעיינות חוצה, אלא להיפך – שפועלת תוספת חיות ומרץ כו' בכל עניני העבודה (כולל – הצפי' לגאולה, והתפלה ובקשה ודרישה כו' על הגאולה), בידעו שפעולה זו מוסיפה סיום וגמר השליחות, ולא עוד, אלא שיתכן שזוהי הפעולה האחרונה ממש שבה מסתיימת כללות השליחות ד„ויצא יעקב גו'", ובלשון הרמב"ם[10] – פס"ד להלכה – ה„מצוה אחת", שעל ידה „הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה" – גאולה האמיתית והשלימה שאין אחרי' גלות[11], „ושבתי בשלום אל בית אבי".

ג. ויש להוסיף בזה – בעומק יותר:

בפ' **ויצא** נאמרה לא רק ההבטחה על ההשבה בשלום, אלא גם התחלת

4) סנהדרין צז, ב.
5) שיחת שמח"ת תרפ"ט.
6) אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ד ריש ע' רעט. וש"נ.

7) להעיר, ש„ויצא יעקב גו' וילך חרנה" רומז גם על הגלות (ראה זח"א קמז, א. ב"ר פס"ח, יג. של"ה רצב, ב).

8) כפי שלמדים מאופן עבודתו של יעקב – ש„חייב לעבוד בכל כחו, שהרי יעקב הצדיק אמר כי בכל כחי עבדתי את אביכן, לפיכך נטל שכר זאת אף בעולם הזה, שנאמר ויפרוץ האיש מאד מאד" (רמב"ם סוף הל' שכירות – שיעור היומי).
9) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
10) שם פ"ג ה"ד.
11) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב.

מאשר בבית ראשון) – בחי' „ציון" ו„תורה", וביחד עם זה גם הביטול בתכלית השלימות – „דבר ה' מירושלים"[91].

יב. ע"פ כהנ"ל יובן הטעם שלקביעות הנצחית דמקדש השלישי יש שייכות ליעקב דוקא (דוקא יעקב „קראו בית"), וגם כיצד זה נוגע לעמים רבים, שיאמרו „לכו ונעלה . . אל בית אלקי יעקב וגו'":

כנגד[92] כל מדה בקדושה ישנה מדה בלעו"ז, המנגדת למדה בקדושה: אהבה זרה היא המדה היכולה לנגד לאהבת ה', כנגד יראת ה' יתכן הניגוד של „יראה רעה או כעס"; ובלשון חז"ל[93] „אברהם יצא ממנו ישמעאל" (אהבה דלעו"ז), ו„יצחק יצא ממנו עשו" (יראה דלעו"ז). ולכן בעבודת האדם יתכן, שכל אחת מהמדות בפ"ע לא יהי' לה קיום (וכפי שרואים בתוצאת ופעולת המדה" – שהגרים שגייר אברהם אבינו[94], לא הי' להם קיום[95]).

91) ועפ"ז י"ל שזה שהראה הקב"ה לאברהם ויצחק הבית בנוי ומשוכלל לעת"ל, הי' זה בכ"א לפי מדרי': לאברהם הראה בחי' ציון כו' שבבית הג', וליצחק בחי' ירושלים שבבית הג'. וראה יפ"ת לב"ר ספס"ה, שטעם שהראה הקב"ה ליצחק בית הג' כדי שלא יאמרו מה הועילו הברכות ליעקב כו'.
92) לקו"ת ואתחנן ה, א ואילך. וראה „התמים" ח"ג בתחלתו [קכ, א] תצלום מגכי"ק הצ"צ.
93) ויק"ר פל"ו, ה. פסחים נו, א. ספרי דברים ו, ד. לב, ט. לג, ב.
94) פרש"י לך יב, ה (מב"ר). זח"א עט, א. ובכ"מ.
95) ראה רמב"ם הל' עכו"ם פ"א ה"ג. חנה אריאל (להרה"ח וכו' הרר"א מהאמלי) וירא לג, סע"א. הובא בלקו"ש ח"י ע' 89 הערה 14.

ועד"ז בבית ראשון ובית שני, שכל אחד מהם הי' (בעיקר) בבחינה ומדרי' אחת, לכן יכלה להיות בהם השליטה דלעו"ז, והם נחרבו;

משא"כ מדתו של יעקב, הכוללת את שני הקווין חסד וגבורה, א"א שיהי' עלי' מנגד, ולכן דוקא אצל יעקב היתה מטתו שלימה, שלא יצא ממנו פסול[96].

וכמו"כ הוא גם בנוגע לבית שלישי: היות שיהיו בו שתי המעלות של „ציון" ו„ירושלים", לכן הוא יהי' בית קבוע ונצחי.

יג. וזהו גם טעם ההדגשה בפסוק „והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב", ו„כי", שזהו מצד הטעם ד„(כי) מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים":

כשם שרואים בגשמיות שלפעול על הזולת אפשר כאשר הזולת רואה שהתובע מתכוון לכך באמת;

כמו"כ הוא גם בענינו: בכדי שישראל יפעלו בעולם, אין די בכך שבישראל ישנו רק קו אחד (בחי' „ציון", או רק בחי' „ירושלים"), אלא יש צורך בשני הקוין יחדיו[97] (בבחי' „ציון" ו„תורה" צריך להיות נרגש „ירושלים" ו„דבר ה'", ובעבודת האדם היינו שבעבודה מתוך אהבה ושכל ועונג תהי' נרגשת שלימות הביטול; וכמו"כ לאידך גיסא, בבחי' „ירושלים" ו„דבר ה'", צריכים להיות גם שכל ותענוג וחיות[98]);

96) ראה בהנסמן בהערה 93.
97) ראה לקו"ש ח"ט ע' 28 ואילך.
98) ראה לקו"ש שם ע' 75. ח"ז ע' 173.

וכאשר ישנה ההתכללות של שני הענינים „ציון וירושלים", אזי זהו ענין של אמת – מדתו של יעקב[99] – זוהי כל מציאותו ובמילא אין בזה הפסק ושינויים;

ולכן זהו הטעם על „והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' את בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו", כיון שזה מעורר את העמים ללימוד התורה (בענינים דז' מצות בני נח), ולשלימות בקיומם – „נלכה באורחותיו".

99) ראה לקו"ת מטות שם ובהגהות להמאמר באוה"ת שם, לענין שייכות גאולה הג' ליעקב. וראה המשך הנ"ל ע' תלד. ובכ"מ.

ויצא ב

העבודה בגלות – תחילת העלי' דהגאולה

א. ...ויש להוסיף, שבכל האמור לעיל אודות העבודה ד„ויצא יעקב גו'", השליחות דהפצת התורה והפצת המעיינות חוצה – יש הוראה נפלאה בנוגע לאופן העבודה דמילוי השליחות:

מיד בהתחלת מילוי השליחות, כשיעקב יוצא מבאר שבע כדי ללכת לחרן – מבטיח לו הקב"ה (לא רק ש„אנכי עמך ושמרתיך גו'", אלא גם) „והשיבותיך אל האדמה הזאת", ועד"ז בתפלתו של יעקב – שמבקש (לא רק ש„יהי' אלקים עמדי ושמרני גו'", אלא גם) „ושבתי בשלום אל בית אבי".

ולכאורה, דרוש ביאור והסבר:

מכיון שתכליתה ומטרתה של שליחות זו, היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים – מהי ההדגשה (וביותר) את הענין ד„והשיבותיך גו'", „ושבתי בשלום גו'", ואיזה ערך וחשיבות יש להשיבה מהשליחות לגבי גודל פעולת השליחות, מילוי הרצון והתאוה דהקב"ה להיות לו דירה בתחתונים?!

ועיקר השאלה היא בנוגע ליעקב: כאשר מקבל מהקב"ה שליחות הכי נעלית, למלא את הרצון והתאוה להיות לו דירה בתחתונים (בחרן) – יתפלל ויבקש ויאריך (ועד ש„וידר נדר") בקשר עם ההשבה משליחות זו, „ושבתי בשלום", וכי יש דבר נעלה יותר מאשר מילוי השליחות בענין שהוא תאוה ורצון דהקב"ה?!

ועכצ"ל, שההשבה מהשליחות היא חלק וענין עיקרי בכוונה העליונה, היינו, שהכוונה העליונה (אינה שישאר ב„חרן", ח"ו (עם היותו במעמד ומצב ד„מטתו שלימה", עד ש„ויפרוץ האיש מאד מאד"), אלא) שיחזור למקומו האמיתי[1], „שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהי' עמך"[2], שלכן, מיד בהתחלת היציאה לשליחות („ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה"), מדגישה התורה („תורה אור", הוראה ברורה ומאירה) גם את ההשבה מהשליחות, החל מדברי הקב"ה (המשלח) – „והשיבותיך גו'", וכתוצאה מזה – גם בדברי יעקב (השליח), „ושבתי בשלום גו'"[3].

משיחות ש"פ ויצא, ז' כסלו ה'תשמ"ח. סעיפים ד־יא. נדפס בסה"ש תשמ"ח ח"א ע' 125 ואילך.

1) ולהעיר גם מהביאור במאמר ההגדה „ברוך הוא שהקב"ה חישב את הקץ לעשות" – דמכיון ש„נתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים ע"י עבודת הבירורים של התחתונים, שיש לו ית' כבי' תענוג גדול בעבודה זו, וא"כ הרי ח"ו הי' יכול להיות ענין זה בלי קץ וגבול, הנה זהו השבח וההילול ברוך הוא שהקב"ה חישב את הקץ לעשות שיהי' קץ וגבול לעבודת הבירורים שבדרך מלחמה בגלות ובשעבוד" (סה"מ תש"ח ע' 151).

2) פרשתנו לא, לג.

3) וע"ד מארז"ל (חגיגה יד, ב. טו, ב – ע"פ הגירסא בירושלמי וע"י שם) שר"ע „נכנס בשלום ויצא בשלום", היינו, שהכניסה מלכתחילה היתה על מנת ובאופן שתהי' היציאה בשלום (ראה לקו"ש ח"ג ע' 990. ועוד), ודוגמתו בנדו"ד – שהיציאה היא מלכתחילה על מנת שתהי' ההשבה בשלום.